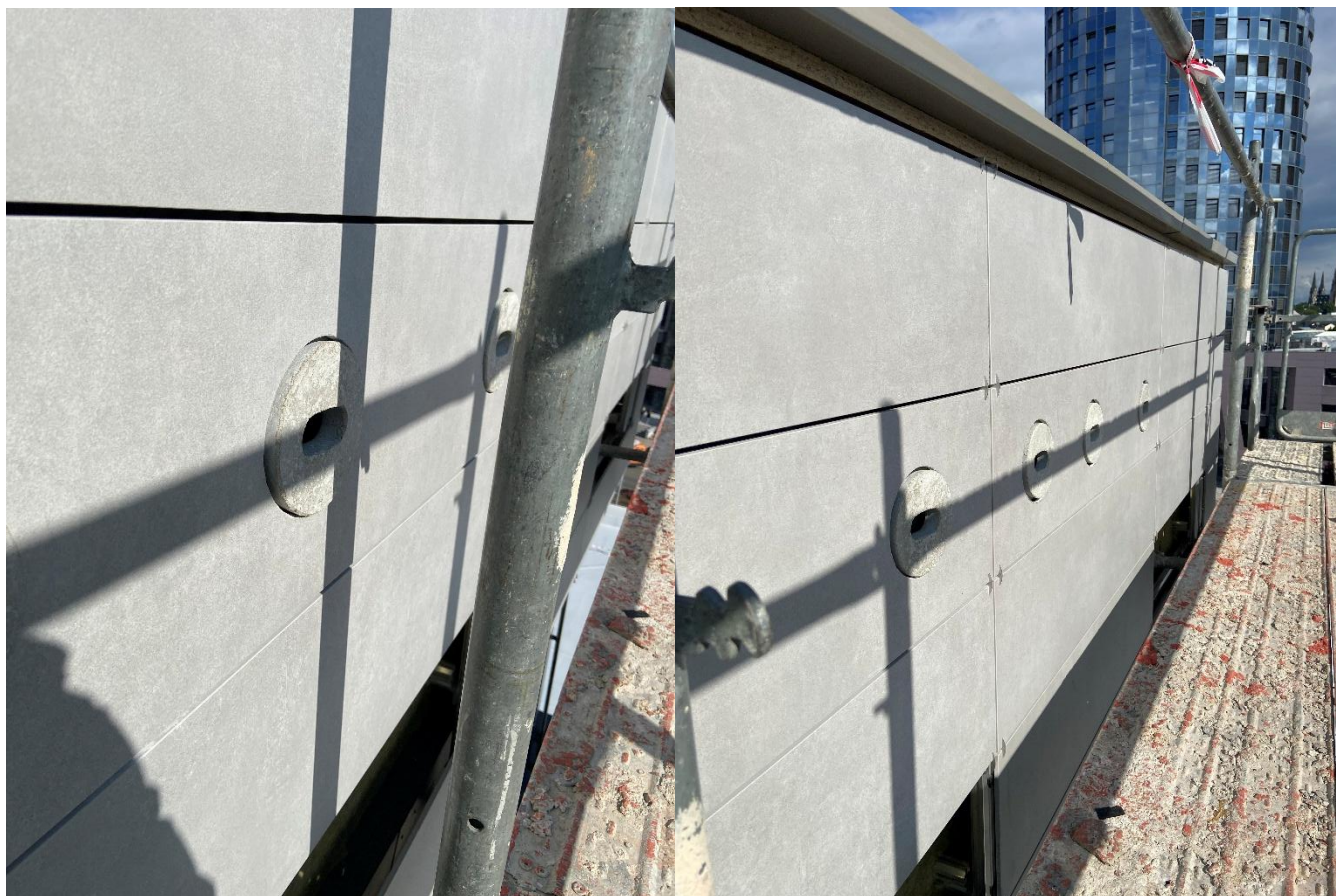

Fotodokumentace k ZL38 – Budky pro rorýsy a netopýry

Osazení budek pro netopýry a rorýsy na fasádu objektu SO.01

Posouzení budovy Úřadu práce v Olomouci (tř. Kosmonautů 1085/6) z hlediska výskytu chráněných druhů živočichů

Na žádost zástupce investora jsme provedli zoologický průzkum objektu Úřadu práce v Olomouci (tř. Kosmonautů 1085/6, okres Olomouc, Olomoucký kraj). Posudek je zaměřen na zhodnocení možností hnízdění zvláště chráněného druhu rorýse obecného (*Apus apus*) i dalších druhů synantropních ptáků a využívání objektu koloniemi netopýrů. Terénní průzkum doplňuje a upřesňuje předchozí předběžné posouzení budovy (xxxxxxxxxxxxx 25.1.2020) zpracované pro potřeby projektové dokumentace a žádosti o dotaci. Toto posouzení je požadováno jako podklad pro stavební řízení a čerpání dotace. Rekonstrukce bude spočívat v rozsáhlé rekonstrukci pláště stávající budovy, úpravách vnitřních prostor, přístavbě nové čtyřpodlažní části a přístavbě parkovací plochy. Plánovaný termín realizace stavebních prací nám nebyl v době zpracování tohoto posudku blíže znám.

STÁVAJÍCÍ STAV

Posuzovaný objekt je využíván jako administrativní komplex spolu s navazující budovou Okresní správy sociálního zabezpečení, která prošla rekonstrukcí v nedávné době. Samotná budova je již delší dobu částečně nevyužívaná k původnímu účelu. Jedná se o šestipodlažní skeletovou konstrukci se zavěšeným lehkým obvodovým pláštěm (tzv. Boletický panel). Střecha budovy je plochá bez patrného odvětrání klasickými ventilačními otvory. V rámci rekonstrukce má být nevyhovující starší obklad pláště nahrazen novým zateplovacím systémem s předsazenou konstrukcí a keramickým obkladem (ve shodném provedení jako na navazující budově OSSZ). Na stávajícím plášti objektu je patrných několik větších kazů (min. 5 míst s vypadlými panely) i menších kazových prvků, štěrbin v oplechování, odstávající prvky konstrukce a podobná místa potenciálně využitelná cílovými druhy živočichů. Celý objekt se nachází v rozvolněné zástavbě budov podobného typu, v okolí budovy je vzrostlá rozptýlená zeleň i volné travnaté plochy. Nejbližší vodní prvek je tok řeky Moravy, který se nachází cca 100m západně od objektu.

Posuzovaný objekt **není registrovaným hnízdištěm** rorýse v databázi České společnosti ornitologické (www.rorysi.cz) a Nálezové databázi ochrany přírody (NDOP). Z minulosti na této konkrétní budově **není znám výskyt netopýrů** podle databází ČESON a literárních údajů. Nejbližší známá významná hnízdiště rorýsů se nacházejí na blízké budově Magistrátu a Krajského ředitelství PČR (kde zároveň hnízdí menší kolonie, do 20-ti párů jiříček obecných) a zejména na budově Střední odborné školy obchodu a služeb (ul. Štursova), kde po rekonstrukci z r. 2015 hnízdí cca 15 párů rorýsů v XPS budkách, v roce realizace průzkumu zde vyhnízdlily i 2-3 páry kavek obecných. Z lokality je autorovi tohoto posudku znám relativně častý výskyt netopýra nejmenšího (*Pipistrellus pygmaeus*), n. vodního (*Myotis daubentonii*) a zejména n. rezavého (*Nyctalus noctula*), včetně několika úkrytů kolonií těchto druhů na

budovách i ve stromech v blízkém okolí toku Moravy. Právě pás cca 200m od toku Moravy a jejích přítoků je podle výsledků cíleného monitoringu nejčastější oblastí výskytu významných úkrytů netopýra rezavého v Olomouci (Tošenovský et al. 2015, 2016). Nejvýznamnější celoroční úkryt netopýrů v Olomouci je od r. 2016 znám z vedlejší administrativní budovy tzv. AB centra (Kosmonautů 8), nejvyšší zaznamenaný počet jedinců letní/mateřské kolonie zde dosahoval cca 250 jedinců. Tato budova má velmi podobné dispozice jako posuzovaný objekt (plášť je shodně tvořen Boletickými panely, za kterými se kolonie ukrývají a využívají dvě hlavní dilatační spáry budovy) a nachází se v jeho těsné blízkosti. Další významný úkryt, celoročně obsazovaný, je pak rozsáhlá dutina ve vzrostlém jasanu na břehu Moravy za ulicí Kosmonautů cca 200m severně od posuzovaného objektu.

METODIKA

Průzkum v terénu byl proveden 16. 6. 2023 (7:00 – 8:30) a 11. 7. 2023 (20:00 – 22:00), za ideálních podmínek (teplota cca 25 - 30°C, jasno). Kontrola v hnízdním/aktivním období byla zaměřena na zhodnocení letové aktivity rorýsů a dalších synantropních druhů ptáků i aktivitu netopýrů. Kontrola letové aktivity rorýsů a dalších ptáků byla provedena vizuálně za pomoci dalekohledu a vyhodnocena podle standardní metodiky ČSO. Letová aktivita netopýrů byla hodnocena ultrazvukovým detektorem SSF Bat2 s dohledáváním konkrétních úkrytů za pomoci endoskopu a noktovizoru. Součástí průzkumu bylo dohledávání pobytových stop kolem budovy (trus, zašpinění vletových otvorů, hlasové projevy). Metodika průzkumu byla provedena v souladu s metodikou posuzování staveb pro účely žádostí o dotace z OPŽP.

VÝSLEDKY

Hnízdění rorýsů je v současném stavu na budově možné zejména za kazovými prvky fasády a oplechování. V době průzkumu kolem budovy létala menší hejna rorýsů (4-5 jedinců), která prováděla teritoriální oblety s hlasovými projevy v širším okolí lokality. Zaletování rorýsů přímo k posuzované budově jsme nepozorovali.

Podle metodiky ČSO pro mapování hnízdišť rorýse obecného tak **budova v současné době není hodnocena jako prokázané ani potenciální hnízdiště rorýsů.**

Z dalších druhů synantropních ptáků potenciálně hnízdících na budovách byla zjištěna přítomnost jiříčky obecné (*Delichon urbica*), poštolky obecné (*Falco tinnunculus*) a rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*). U těchto druhů jsme neprokázali aktuální hnízdění na budově.

Úkryty netopýrů se mohou nacházet na různých místech budovy, zejména za prvky oplechování a kazových prvcích fasády. Letová aktivita netopýrů v okolí budovy byla poměrně vysoká, což evidentně souvisí jednak s blízkostí vodního toku Moravy, jednak s několika známými významnými úkryty netopýrů rezavých v blízkosti objektu. Zjistili jsme zde aktivitu netopýra rezavého (*Nyctalus noctula*), netopýra nejmenšího (*Pipistrellus pygmaeus*), netopýra parkového (*Pipistrellus nathusii*) a ojedinělý přelet n. večerního (*Eptesicus serotinus*). Nejistili

jsme žádný výlet netopýra přímo z budovy ani pobytové stopy nasvědčující aktuálnímu výskytu kolonie. Můžeme tedy konstatovat, **že objekt v současném stavu je využitelný pro kolonie tzv. štěrbinových druhů, výskyt jedinců nebo i větších kolonií v průběhu roku není možné vyloučit a je i poměrně pravděpodobný, ale aktuálně se zde nevyskytuje větší letní/mateřská kolonie.**

DOPORUČENÍ PRO REALIZACI

Po seznámení se s rekonstrukčním záměrem, současným stavem a podle dispozic budovy, průzkumem zjištěných skutečností a známých odborných fakt o biologii dotčených druhů máme k rekonstrukci **následující doporučení**

1) Průzkum neprokázal aktuální výskyt zvláště ani obecně chráněných druhů živočichů, pro plánovaný zásah proto není nutné žádat o výjimku ze zákona 114/1992 Sb. pro zásah do sídla zvláště chráněných druhů. Stavební práce (zejména demontáž starého obkladu pláště) ale i tak doporučujeme z hlediska předběžné opatrnosti provádět v mimohnízdním období (od srpna do konce listopadu).

2) Navrhované stavební úpravy z velké části nebudou mít na cílové druhy živočichů negativní dopady. Riziková je ale plánovaná demontáž starého obkladu pláště budovy (a to i vzhledem k velikosti budovy a tedy jeho značnému rozsahu). Tento zásah nebude možné provádět v kritických obdobích, tedy v období hnízdění/výskytu mateřských kolonií od května do konce července a v období hibernace netopýrů od cca prosince do konce března. Další plánované práce (veškeré úpravy vnitřních prostor, realizace přístavby a parkoviště, úpravy okolního prostoru, pokládka zateplení a nového pláště po demontáži starého apod.) nebudou mít na cílové druhy vliv a je možné je plánovat bez termínového omezení.

3) Jako opatření pro zachování stávající hnízdni a úkrytové nabídky na budově můžeme doporučit instalaci min. 6 hnízdni komor pro rorýse formou dřevobetonových hnízdni budek předsazených před fasádu (např. typ Schwegler 17A-C, v ČR dodává např. ZelenáDomácnost.com) na severní nebo severovýchodní straně objektu (viz. Fotodokumentace). Jako náhradu úkrytů pro netopýry pak doporučujeme instalovat min. 2 netopýří budky z dřevobetonu (např. Schwegler 1FQ nebo 1WQ, případně typ WoodStone Maxi, v ČR dostupné na ZelenaDomacnost.com nebo JezirkaBanat.cz) ideálně na jižní a jihozápadní strany objektu.

4) Podle podkladů poskytnutých projektantem bude výsledná podoba budovy v podstatě odpovídat současnému stavu navazující budovy OSSZ a celý komplex tak bude pohledově sjednocen. Upozorňujeme, že obklad pláště sklokeramickými deskami má v kombinaci s moderními dvojskly oken poměrně výrazný reflexní (zrcadlový) efekt (viz. Fotodokumentace). Tato situace v kombinaci s okolní zelení a zejména pozicí budovy v těsné blízkosti řeky (= přirozeného migračního koridoru) je extrémně riziková z hlediska kolizí ptáků s těmito plochami. To se projevuje i u blízké budovy „BEA centrum“, která je z tohoto hlediska jednou z nejproblematičtějších budov nejen v Olomouci, ale v celé ČR, s každoročními úhyny v řádech stovek ptáků, včetně zvláště chráněných druhů (Viktora 2019). Proto doporučujeme volit materiály pláště tak, aby reflexe/zrcadlení okolního prostředí bylo co nejmenší (např. kalená skla s texturou). Důrazně doporučujeme účinné zabezpečení skel minimálně u částí, kde

budou větší souvislé pásy oken ve výšce okolní vegetace (zhruba do úrovně třetího až čtvrtého patra). Je v zájmu investora co nejvíce eliminovat úhyny ptáků při kolizích (z provozního, estetického a zejména etického hlediska) ještě ve fázi rekonstrukce budovy, dodatečné zabezpečování skel bývá u podobných budov již velmi problematické. Upozorňujeme, že široce používané „pseudozabezpečení“ skel několika polepy siluet dravců je již dávno překonanou a absolutně neúčinnou metodou (žádný „plašící efekt“, na který se při tomto „řešení“ laická veřejnost spoléhá, neexistuje!). Účinným řešením může být použití celoplošného polepu (designově může jít o jakékoliv tvary, text, linky, loga apod.), v dostatečné hustotě (max. vzdálenost objektů 10-15cm, při min. velikosti linky nebo objektu 2mm) z vnější (!) strany skel, který ptákům zrcadlí se plochu zvýrazní jako neprůletnou překážku. U administrativní budovy může být u oken použit i polep z UV aktivního materiálu (viz. www.ochranaptaku.cz), který zajistí maximální průchodnost světla. Stoprocentně účinným opatřením u okenních výplní je i plánovaná instalace předokenních žaluzií – aby ale toto opatření mělo požadovaný efekt, musí být tyto žaluzie stále rozvinuté a regulovatelné pouze otevíráním/zavíráním lamel. V současné podobě budova nesplňuje podmínky platného standardu AOPK („Opatření v rámci prevence kolizí ptáků s transparentními a reflexními materiály“, dostupné on-line na www.nature.cz), která je v současnosti i podmínkou dotačních titulů SFŽP. Proto doporučujeme při plánování výměny výplní počítat s využitím materiálů se sníženou odrazivostí a v případě řešení UV prostupnosti počítat s co nejméně reflexními materiály.

Více informací k tomuto tématu, včetně příkladů podobných řešení z praxe:

<https://www.birdlife.cz/co-delame/vyzkum-a-ochrana-ptaku/ochrana-druhu/konflikty-ptak-clovek/ptaci-a-skla/>

<https://www.birdlife.cz/co-delame/vyzkum-a-ochrana-ptaku/ochrana-druhu/sidla-bezpecna-pro-ptaky/>

<https://www.ochranaptaku.cz/>

Tato zpráva je vypracována ve třech kopiích pro účely objednatele při přípravě plánování stavebních prací, může být použita jako podklad pro aktuální stavební řízení, žádost o dotaci, případně žádost o výjimky ze zákona.

V Olomouci 16.7. 2023

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Česká společnost ornitologická, Česká společnost pro ochranu netopýrů

Přírodovědecká fakulta UP Olomouc

Kontakt: tel.: xxxxxxxxxxxxxxxx; e-mail:xxxxxxxxxxxxxxxxxx